

LA ESQUELLA
DE LA
TORRATXA

PERIÒDICH SATÍRICH

HUMORÍSTICH, ILUSTRAT Y LITERARI

DONARÀ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SENMANA

10 céntims cada número per tot Espanya
Números atrassats 20 céntims

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ

LLIBRERÍA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20
BARCELONA

PREU DE SUSCRIPCIÓ

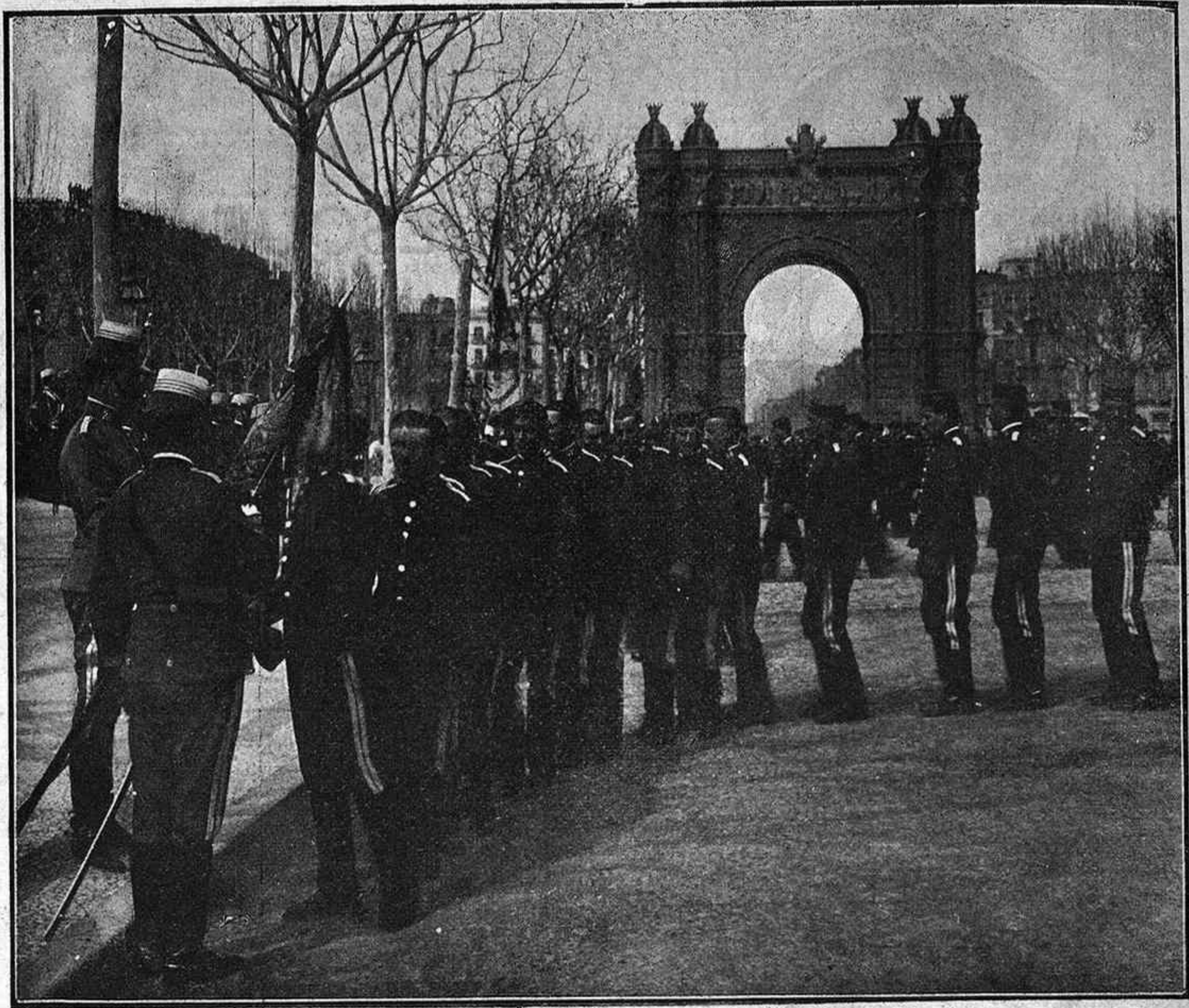
Fora de Barcelona, cada trimestre Espanya, 8 pessetas.
Cuba, Puerto Rico y Extranger, 5

SIGNOS DELS TEMPS

—¿De qui son? ¿D' un malfactor?
—D' un periodista.

AL SALÓ DE SANT JOAN

La jura de la bandera.

CRONICA

ENCARE n' hem de parlar, y 'n parlarem mentres duri, de la que un purista 'n deya la *qüestió esbategant* (palpitant). ¡Y tant com esbatega la tal qüestió!

Del projecte de Lley de jurisdiccions qu' en els debats del Congrés va desvaporant casi tota la malicia que tancava, n' ha sortit per generació espontànea un' altra Lley, de una forsa tan extraordinaria, que tothom l' accepta y tothom l' aclama ab calorós entusiasme: una Lley titulada: *Lley de amor y unió de tots els catalans*. Aquesta Lley l' ha dictada l' esperit públich y l' ha sancionada la consciència de tot un poble. No conté més que una prescripció curta y expressiva.

Article únich: Tots els catalans sense distinció de idees ni de partits, s' obligan á la defensa de la Llibertat d' Espanya.

*
* *

La importancia de aquesta Lley que ve complint Catalunya ab una serenitat admirable y ab una unanimitat perfecta, contrasta ab la situació cada día més precaria del projecte de Lley de jurisdiccions, que semblava una bomba y ha resultat ser una pilota. Ab quinze días de jugarhi 'ls diputats de la nació la tenim tota esbutifarrada, feta una llástima.

Y no es aixó per ella lo pitjor, sino que ja hi ha qui presúm que á la fi ha de quedar penjada.

En cambi, la Lley de la solidaritat catalana va guanyant cada día en intensitat y extensió. Al mateix temps que més sòlida, se torna á cada instant més lluminosa, desvaneixent equívochs y prevenicions injustas y difundint claretats de regeneració y d' esperança per tots els confins de la nació espanyola.

Ha bastat que se la fes seva ab tot el cor y ab tota l' ànima la minoría republicana del Congrés, pera que una qüestió qu' era sols de Catalunya, se convertís rápidamente en una qüestió espanyola.

Més de una vegada 'ls ho havíam dit als catalanistas:—Mentres vos mostreu apegats á certs exclusivismes regionals, no fareu res de profit. Treballareu en vá elaborant una bonica roda, completament inútil en quant no engrani ab la gran máquina nacional. Catalunya ha de ser sempre espanyola, y únicament intervenint en la política d' Espanya podrà fer valer lo que val y lo que pot.

Aixís s' ha fet al últim, y ja no som sols els catalans els que demaném l' autonomia, com á base fonamental de una Espanya nova, y 'ls qu' exigim que las llibertats públicas siguin respectadas: ho demanan y exigeixen ab nosaltres dignes representants de altres regions, eloqüents oradors de gran prestigi; els Salmerons, els Alvarez, els Azcárate, els Menéndez Pallarés, els Morotes... tots els quals, sense usar el nostre llenguatge matern, parlan en

catalá, desde 'l moment que 's fan intérpretes fidels y eloqüents de las aspiracions generosas y patrióticas de la terra catalana.

Llegeixin els catalanistas que fins ara havían sigut partidaris cegos dels migrats excludivismes, llegeixin l' última creació oratoria del gran Salmerón, y admirarán la prepotencia intelectual de una de las grans figuras que més honran avuy á la nació espanyola, consagrant al bé de la patria sas lluminosas inspiracions y fent honor plé al esperit y á las iniciatives del poble catalá.

Mesos enrera, en l' época dels desbordaments de la passió y de la iracundia, desde 'l camp catalanista, 'l digne jefe de la Unió republicana se veyá befat, escarnit, motejat: lo que menos li deyan era patúm y semita y moro, filósop intrincat, krausista escaldufat y altres requiebros... No retrayém aquests recorts penosos en só de censura, puig sabém de sobra á quins extrems conduheix, en moments de lluyta desenfrenada, la ceguera de la passió. Ho fem sols pera que serveixin de contrast ab las merescudas frases d'agrahiment y consideració que la *Lliga Regionalista* acaba de dirigir al ilustre apóstol de la democracia, digníssim representant de Barcelona, en el següent despaig:

«*Lliga Regionalista* conocido discurso le envía entusiasta felicitación. — Cataluña ha de agradecerle admirable defensa de su dignidad y de sus libertades.»

Y té de bó aquest despaig, que se 'l farán seu tots els catalans, fins els que professan ideas oposadas á las que sustenta el digníssim *leader* de la Unió republicana.

No hi haurá qui no reconegui que en Salmerón, per lley de sa inteligencia soberana, consagrada á la defensa dels grans ideals de la justicia s'es fet catalá... més catalá que si accidentalment hagués nascut entre nosaltres. Ja ningú ab més rahó qu' ell pot ostentar la representació unánime de Barcelona que ab tant acert y perspicacia vením fa temps conferintli els electors republicans de aquesta ciutat tan catalana y á la vegada tan espanyola y tan cosmopolita.

Vels'hi aquí 'l naufragi de un' altra llegenda perniciososa, la que pretenía dividir als homes en cata-

lans y forasters... ¡Quán cert es que la veritat y la justicia sempre suran!..

Y á propósit de justicia.

Una caricatura publicada en el número passat de LA ESQUELLA 'ns va valguer una sentida y carinyosa carta del Doctor Rodríguez Méndez... Un altre foraster, segons els sustentadors de la pernicioso llegenda de que poch há parlavam; emperó catalá, com el qui més, segons el nostre criteri, atesos els grans serveys que, com á professor, catedrático y difundidor de la cultura popular, ha prestat á Catalunya.

En la caricatura, una munió de poble reunit al peu de la casa del Doctor, deya: — «Vigilant, feu el favor de cridar á n' aquest senyor. Digueuli que 's llevi, que ja ha dormit prou.»

La carta, sentida y carinyosa, que d' ell reberem, ens mogué á ferli una visita, y de sos llabis bondadosos recullirem paraulas de gran consideració envers el nostre modest semanari y la seguretat de que no l' havíam ofés ni molestat tan sols. Al contrari, la caricatura fins va ferli gracia.

— Pero — deya ell — si 'ls meus amichs pensan aixó de mí, ¿qu' es lo que no pensarán els meus contraris?

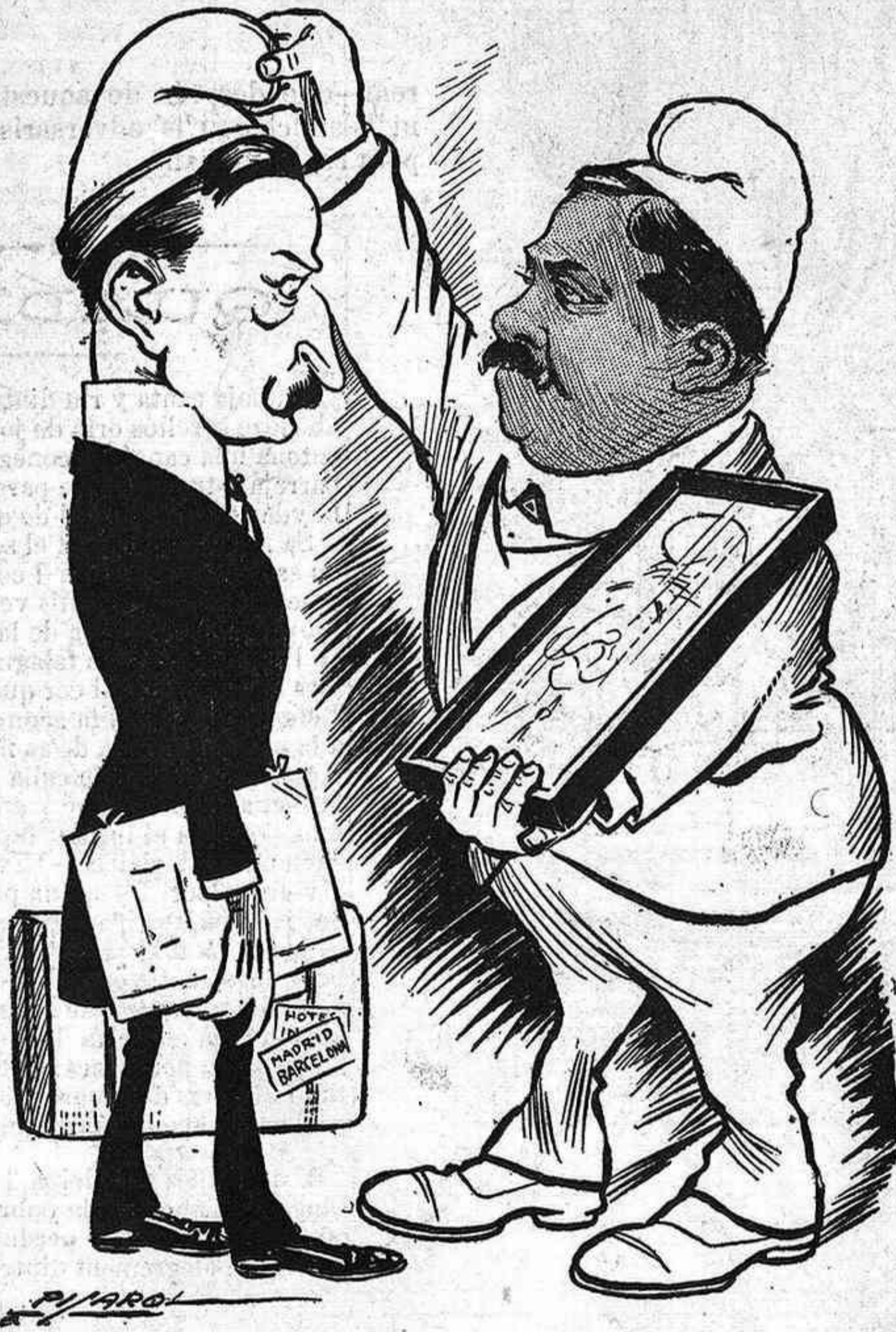
Y tenía rahó. La causa de que 'l Doctor Rodríguez Méndez no haja anat á las Corts á cumplir l' honrós encárrech que 'l poble republicá va imposarli, sense ell haverlo sollicitat, no es altre que l' estat delicadíssim de la seva salut. Ell se 'n dol més que ningú, porque 'l cor se n' hi va á la hermosa campanya que están sostenint els

seus companys de minoría y á la qual hauría volgut cooperar en la mida de las sevas forsas; pero 's troba mal, veyentse obligat á portar una vida tranquila, sedentaria, poch menos que de reclusió á casa seva.

Com tots els grans treballadors que han fet excessos de activitat, se troba avuy doblegat baix el pes aclaparador de aquells excessos, ab la naturalesa gastada, encare que ab l' ánima sempre desperta y vigorosa.

Res estima tant com la seva cátedra y, ab tot, desde 'l passat octubre no ha pogut posarhi 'ls peus. La recansa de tenir que desatendre sos debers de cate-

LLISSÓ PRÁCTICA

—No hi ha res tan senzill com convertir la barretina en gorro frigi. ¿Veú? ¡Ja está! Ja se 'n pot anar á Barcelona.

DITXOS POPULARS

Per Sant Joseph, matóns.

drátich, l'absolt de la impossibilitat en que's troba de cumplir avuy el mandat que varen confiarli 'ls electors republicans barcelonins.

Una encaixada de má en nom de tots ells li varem donar al despedirnos. Y—Estigui tranquil—li digue-

rem—que després de aquestes lleals explicacions, ni 'ls amichs, ni 'ls adversaris tornarán á molestar pera res al vigilant.

P. DEL O.

QUADRET

La boja canta y riu dintre la celda
ab riure sorollós orfe de joya;
entona una cansó desconeguda,
barreja estafalaria de paraulas
buydas com el cervell de qui las llença.

Sa mare atravessant el soliu pati
ou sa veu y l'angoixa 'l cor l'hi núa
ensempe que de sos ulls vessan las llágrimas.

La pobra lassa arriba de la vila
ab l' ilusió de novas falagueras;
mes quin sotrach al cor quan sent la bojal...
Refent son esperit fa acompanyarse
á la celda esquifida de sa filla.

Aquesta quan la veu calla tot d' una;
la esguarda fit á fit bó y apropants'hi,
mes s'aparta al instant tapantse 'l rostre
exclamant ab riallas:—Uix que lletja!
Uy quina por! Uy quina por! La bruixa!
Ja, ja, menja gripaus y sargantanas!
—Só jo! La teva mare! Filla! Filla!
—bó y abrassantla crida aquella dona
ab el dolor suprém de la seva ánima.
Mes la boja no deixa 'l riure estúpit...
L'hermana per trencar la trista escena
pren del bras á la mare y se la emporta
probant d' aconhortarla, mes debadas.

Y quan més tart deixa 'l casal sinistre
sanglotant ab dolor la pobra dona,
ou sa filla per ella ja perduda
que canta alegrement dintre la celda...

J. BOSCH Y ROMAGUERA

¿Els cremém ó qué?

Poch se pensan aquests senyors que en el seno del Municipi han suscitat la qüestió de la cremació dels cadavres, el rebombori que ab la seva ocurrencia han ocasionat á Barcelona.

Fora dels quatre gats qu' encare s' entretenen ab el ditxós assumpte de las jurisdiccions, pot dirse que avuy aquí ningú s' ocupa d' altra cosa que del problema crematori.

¡Las enormitats que se senten al parlar d'aquesta candent material!

De bonas á primeras, resulta que la majoría de las personas que sobre ella disputan no saben de qué 's tracta.

Exemple, una senyora vehina meva que l'altre dia va aturarme á la escala quan jo anava á dinar.

—Escolti—va dirme, scostantse'm ab molt misteri,—¿qu'es veritat aixó que fan corre de que l'Ajuntament té 'l propòsit de cremarnos á tots?

—¿De cremarnos ó de fernos cremar ab els seus desatinos?

—No ho sé. Lo cert es que diuen que ara als morts, en lloch d'enterrarlos, els durán al forn...

—Com els galls d'indi?...

—Digui la veritat, ¿que 'n sab alguna cosa vosté?

—Sí, senyora: sé que pot estar vosté tranquila y que aixó de la cremació fa cara d'anar tan llarch com la nivel·lació dels pressupostos.—

Els que varen alarmarse de debó al escamparse las primeras noticias foren els constructors de caixas fúnebres.

—¡Bona l'hem fetal!—deyan:—Si aquesta idea 's porta á la práctica, ja podrém plegar. No haventse d'enterrar als morts, ¿per qué necessitarán la caixa?

—Pero, criaturas,—els replicava algú:—¿No veuen qu'en tot cas la cremació 's verificará al cementiri y que pera portar els cadavres allí no será pas cosa d'emplear un cabás ó una maleta?

—¿Vol dir que 'ls atahuts per aixó subsistirán?... Llavors, ja no trobém l'idea tan descabellada com de primer entuvi semblava.—

Al café, en una taula del meu costat, també vaig sentir que dos senyors s'ocupavan del palpitant assumpto.

L'un d'ells, ab un ayre de suficiencia que hauría convenut al més desconfiat, explicava al altre el cóm y el qué de la cremació.

—L'operació no pot ser més senzilla—deya:—S'agafa el mort, se 'l coloca á dintre del aparato, qu'es un forn construït expressament pera realisar la combustió en pocas horas, y vinga foch y més foch.

—El difunt ¿ha d'anar despullat ó vestit?

—Aixó segóns. Si vosté vol la cendra pura, el cadavre, com es natural, s'ha de ficar al forn nú. Ara, si vosté no mira prim, pot posarli vestit, calsat y ab tanta indumentaria com vulgui. Aixó sí, en aquest cas, ¡calculi quina barreja hi ha d'haver en els residuos! Pot dirse que hi ha allí més cendra de sabatas y de barret que de persona.

—Y ¿qué se 'n fa d'aquesta cendra?

—Hi ha varis sistemas. Pot colocarse á dintre de una capseta y quedar arxivada al cementiri, ó ficar-se en una ampolla pera ser entregada á la familia.—

D'implantarse la cremació á Barcelona, ignoro si 'l sistema que aquí s'establirà será 'l de l'ampolla ó 'l de la capsa; pero desde luego m'atreveixo á assegurar que si es el de l'ampolla el que prevaleix, hem de veure ab el temps cosas bonicas.

Mentres á la casa no hi haurá més que tres ó quatre pots ab cendras mortuorias, la familia s'ho pendrà bonament y no passarà pera la seva conservació grans apuros.

Pero quan, en el transcurs del temps, las ampollas aumentin en número y comensin á fer nosa, la necessitat s'imposará al sentiment y una concienzuda selecció vindrá á ferse precisa.

—Teniu—dirá 'l jefe de la familia:—cal que hi

LA NOSTRA FELICITACIÓ

A tots els Peps y Pepetas
del catalá principat,
en tan solemne diada,
¡salut y prosperitat!

NOTAS CÓMICAS

—¿Per qué no vas al Assilo?

—Son massa empipadors... Figuris que cada dia, ¡cada dial fan rentar la cara.

—¿Que no podríam refrescar una mica?

—¡Prou! Surtin al balcó... Hi corre bastant ayre.

donguém una espurgada á n' aquesta colecció de cendras. Las ampollas del noy gran, del avi y de l' avia las colocarem sobre la calaixera, las de la tía y de la cosina las enquibirém al armari d' allá al detrás, y la de la sogra... la de la sogra no hi ha més remey que pujarla al quarto dels mals endressos.—

Ab tot, no convé adelantarse als aconteixements. Avans de pensar lo que se 'n ha de fer de las cendras, es precis que l' Ajuntament determini si aixó de la cremació va endavant ó 's queda en estat de projecte.

Consultis á la ciencia, á la higiene y á la conveniencia pública, y á veure, sapiguda la seva leal opinió, quina resolució 's pren.

En quant á la Iglesia, no hi ha necessitat de consultarla. De sobra es conegut el seu criteri sobre l' assumpto.

A n' ella no li parleu de cremar els morts. Prefereix mil vegadas socarrimar als vius.

A. MARCH

LA ESCUDELLA

Jo, minyons,
tant aquí, com á Castella,
més m' estimo la escudella.

Si haig de parlar francament
com el ventrell m' aconsella
per' mí, un bon plat d' escudella
es el plat més suculent.
Que no 'm parlin de pinyóns,
ni lletras, pistóns y estrelles,
ni de pastas com aquellas
que se 'n diuhen macarróns.

Jo, minyóns,
tant aquí com á Castella,
més m' estimo la escudella.

N' hi ha que van darrera 'ls talls
y ab fregits solen passar,
peró després de menjar
ja tornan á fer badalls.
¿Cóm volen, donchs, estar bons
menjant cosas qu' enmagreixen?
¿Que 's penséu que 'ls talls engreixan?
¡Bah! ¡Deixeuvos de rahóns!

Jo, minyóns,
tant aquí com á Castella,
més m' estimo la escudella.

Al hivern, poso per cas,
quan apreta tant el fret,
ab un bon tall de filet
no us el fareu passar pas.
En cambi tireus á fóns
del plat que jo us recomano,
y demanaréu un vano
confontent las estacions.

Jo, minyóns,
tant aquí com á Castella,
més m' estimo la escudella.

Que no 'm vinguin ab beef-teks,
ni cansalada fregida;
tot aixó escursa la vida
y 'ns fa viure sempre sechs.
Jo cremaria als fogóns
tot lo que 's fa á la paella.
Aquest menjá 'm desgavella
produhintme irritacions.

Jo, minyóns,
tant aquí com á Castella,
més m' estimo la escudella.
(Si després hi ha dos capóns).

SAMUEL GRAN É IRURUETA

L' AGONÍA DE XATHRÍ

NOTAS CÓMICAS

(LLEGENDA ORIENTAL)

Xathrí, la vella Xathrí, la que fou Reyna del País del Or, en son Palau de marbres agonitza.

La febre del neguit y 'l rosech dels remordiments torturan la seva ànima; el recort del passat esplendorós y la imatge de la petitesa actual corsecan sas entranyas; l'anemia y la debilitat la decandeixen, y la sanch de las sevas venas inútilment vessada li aplanas las forsas y la inteligencia.

Ella ha vist en altre temps surtir de son palau las caravanas, y anar enllá d'enllá, tardant jorns y més jorns fins á cercar els límits del reyalme. Ella ha vist tornar del lluny els escamarlats camells traginant riquíssim botí d'argent y pedrería. Y avuy, desde 'l finestral de sa cambra, ha d'ovirar las fitas de son territori que un caball al galop en curtas horas pot recorre.

Xathrí, la Esposa del Sol, la Reyna del País de las flors, cercada de perfums en sa luxosa cambra ja agonitza.

Els antichs concellers la envoltan temerosos de que 'l seu regnat acabi. La gent per vías y passeigs transita indiferent als dolors de la augusta Soberana. Algun que altre exaltat aixeca 'l puny, amenassant ab rabia la dorida cúpula de la reyal morada. La guardia que ho ha vist, denuncia 'l greu succés al conceller de tanda. Y s'ajunta 'l gran Consell, dictant pena de mort per qui amenessi á Xathrí.

Al agre ressó del *tam-tam* el pregoner anuncia la nova lley al poble que per plassas y jardins indiferent tranzita.

Xathrí, la rencorosa Xathrí, entre papyrus y pergamins agonitza perduda y miserable.

Els màgichs y saludadors de la terra han intentat ab drogas revifarla. La dieta segueix sent absoluta. Els bàl-sems y els elíxirs destilats no arriban pas á encoratjarla poch ni molt. Els sangradors y químicsh, segurs de la potencia de las sevas receptas, atribuheixen els seus fracassos á la malavolensa popular y á la mofera rialleta ab que á son pas els contemplan.

Y surten els *tams-tams*, y el pregoner avisa que será sentenciat á mort qui 's riga dels doctors ó fixi son esguart en la reyal morada.

Xathrí, la mísera Xathrí, cuberta de remeys y saciada de repugnants begudas, agonitza asfixiantse entre 'l fum d'herbas curativas.

Al entorn de Xathrí els legionaris ploran y 's lamentan. Ells han consagrat á Xathrí la seva existencia y Xathrí 'ls ha remunerat cubrintlos de joyells y riquesas. Ells han vist l'ineptitut dels concellers y dels saludadors, y son prou orbs pera jutjar culpables als qui 'ls hi omplí 'l carcax y 'ls hi comprá archs y llansas pera batre. Y á n'ells acusan de sortilegi y bruixería per parlar mal de la reyal persona qual representació y defensa tenen confiada.

Y de nou el pregó acompanyat del *tam-tam* al públich dona compte de ser reo de mort qui digui ó pensi mal de la malalta ó dels seus fidels legionaris.

Xathrí, la caduca Xathrí, la Reyna dels vexats, entre bélicas cansóns, s'estremeix y agonitza.

D'arreu han arribat á la cambra augusta profetas y predicadors de la rodalía, sacerdots y ermitans de llunyas encontradas. Esmortuhida Xathrí ou llurs consells; sos ulls enterbolits ja ni la llum reflectan; dels llabis moradenchs la última pregaria brolla. Lassa Xathrí, depauperada y feble, junta las mans y ab prou treball alena.

—Aquí manca la fé—els bons fakirs murmuran.—Xathrí se mor'perque la gent no té creencias; ningú 'ns demana consells, ningú 'ns abona 'ls psalms, ningú 'ns enrotlla en nostras prédicas.—

Un altre cop el *tam-tam* darrera 'l pregoner crida á la gent que pel camí fa vía. Y surten á llum els nous de-

—¿Qué vol aquest moro? ¡Arri á fé 'l ximple á Algeciras!

—¿Cóm está lo de las jurisdiccions?

—No ho sé: ara no més llegeixo lo de las bofetadas.

crets dels grans concellers àulichs, condemnant á la forca y al torment á qui no tingui fé ó dels fakirs se mosí.

Xathrí, la tiránica Xathrí, la protegida de Brahma, acaba l'agonía.

Ni 'ls concellers, ni 'ls mágichs, ni 'ls legionaris, ni 'ls fakirs han lograt salvarla. Xathrí s'ha mort.

Xathrí necessitava sol, ayre, aliments y sanch; y li donaren lleys, venenos, armaments y pregarias. Xathrí s'ha mort.

A Xathrí no l'han morta las amenassas dels exaltats, ni las burlas als saludadors, ni las mofas als legionaris, ni 'l menyspreu als sacerdots. Xathrí ha sigut víctima de la negligencia, de la ineptitut, del orgull y del fanatisme. Xathrí s'ha mort.

En va redobla 'l *tam-tam*; en va 'l nunci endolat pregonar l'acabament de Xathrí. El poble impassible s'ho escolta. Anorreat per la esclavitut de lleys absurdas y tiránicas, sens esma pera fruir la llibertat, y embrutits sos sentiments per la má de ferro que ha mort las ilusions y esperansas de millora, per camps y per ciutats indiferent tranzita.

¡Xathrí s'ha mort!

¡¡Xathrí es ben morta!

XAVIER ALEMANY

LLIBRES

PILAR PRIM. Novela de costums del nostre temps, per NARCÍS OLLER.—Feya alguns anys que l'autor de *La Papallona* no donava senyals de vida, y per aixó era esperada ab gran interés la publicació de aquesta nova producció novelesca, tant més quant alguns iniciats donavan per segur qu'en ella el Sr. Oller abordava un tema catalá que té 'ls seus elements en las nostras costums jurídicas; tal es: la situació de la viuda á la qual el marit difunt deixa l'us de fruyt de sos béns, en tant no contraguí nou matrimoni.

En efecte, aquest sembla ser el tema de la novela *Pilar Prim*. Pero no resulta del tot exacte que l'autor l'haja abordat, ó á lo menos que ho haja fet ab aquella resolució y valentía que l'assumpto comportava.

Entretingut en pintar minuciosament la situació de una familia barcelonina, en descriure paissatjes de la Cerdanya y algún que altre quadro de Barcelona, ha deixat de recó lo més essencial, qu'era, sens disputa, el pensament que li inspirá l'obra. A enfondir la psicologia dels personatjes, la trascendencia social de aquella costúm jurídica no hi ha aplicat l'escapell de l'análisis. Lo merament extern, lo superficial l'ha atret ab preferencia, y ab l'excés d'aixó y l'ausencia d'alló altre, ja que no de gallardía, ha donat una proba d'encongida discreció burgesa.

Aixís es la novela: molt burgesa, molt casulana y prudentíssima.

El lector—á lo menos aquest es l'efecte que 'ns ha produhit á nosaltres—s'imagina en un principi assistir á un drama viu y palpitant que l'conduhirá, d'emoció en emoció, fins á un desenllás fort, en el qual la naturalesa rebelantse contra las trabas de una imposició injusta permesa per la ley escrita y sancionada per una antigua costúm, alsará un clam enérgich de protesta y rebeldía... Donchs aquesta espectació s'va barrant en el curs de la novela, y queda completament desvanescuda al final de la mateixa. La protagonista no té temperament pera batre's contra la imposició. Es una naturalesa débil y vacilant: no es de la pasta de las heroinas.

Mes, fins prenentla tal com l'autor ha tingut á bé imaginarla y crearla, podria interessar si 'l novelista no s'hagués concretat exclusivament á escriure lo que 'n podríam dir el primer acte del drama, tot ell exposició. La verdadera novela hauria de comensar allá ahont el llibre acaba: quan Pilar Prim se 'n va á casa d'en Deberga, y l'autor talla en sech la narració, deixant que 'l lector s'imagini lo qu'ell no ha tingut á bé escriure, no sabem si per temor ó per impotencia.

Ens trobém, donchs, davant de un conjunt d'elements, acumulats á forsa d'estudi perfidiós, davant de un sens fi de detalls, que acusan un exagerat esperit de rebuscament... pero sense drama y sense finalitat, que fassi aburrible l'absurda disposició testamentaria, que pretenent evitar, en nom de una gelosía póstuma, que la viuda contreguís nou matrimoni, la inclina naturalment á entregar-se als esplays del amor lliure. Era menester afrontar ab valentía aquesta situació de la protagonista enfront de la opinió de la societat, pera fer d'ella una impávida ó bé una mártir. Aquí estava la finalitat de l'obra.

El llibre está escrit ab més *recherche* que facilitat. El Sr. Oller sol acudir á las pedreras de la parla vulgar ciutadana pera enriquir la seva elocució algún tant premiosa y un bon xich acastellanada. Desde l'época en que, com á novelista, ocupava un dels primers llochs, s'ha purificat molt la prosa catalana. Han anat apareixent altres autors de més empena, de major forsa sugestiva, y de sava més castissament catalana, y 'l Sr. Oller s'ha quedat estancat en el mateix lloch de sempre. Y en literatura, com en tot, no progressar es endarrerirse.

RATA SABIA

S. M. L' INGLÉS

Del Tibidabo á la Riba,
de Vallvidrera á las Rondas,
tant á fora com á dins
d'aquesta gran Barcelona,
faig la meva voluntat
y ningú me la pot tórcer.

Si un día l'Ajuntament
vol fer alguna reforma,
y á mí no 'm dona la gana
de que 's fassi, no es cap broma,
no la farà si jo vull
ó ma voluntat s'hi oposa.

Jo desempedro carrers,
sempre que la gana 'm dona;
pero de deixa'ls com eran
l'altra feyna hi ha! ni sombra.

¡Ay del qui al meu segur pas
ab arrogancia s'oposa,
que 'l deixo més esclafat
que no un baylet á una mosca!

Hi ha algú que m'ha criticat
perque he tret tretze ó catorze
arbres grossos de la Rambla
que á mí 'm feyan molta nosa.

¿Y per 'xó s'han de queixar
els vehins de Barcelona?

Si 'm puja la mosca al nas
y las patillas me rotan
soch capás de desplantar
tots els arbres de las Rondas,

Granvia y passeig de Gracia
fins dalt á la Bonanova,
deixantho tot més pelat
que no está 'l camp de la Bota.

¡Goddam!... ¡Qué s'han figurat!...

Ab el pistrinch tot se logra,
y quan jo regalo un ral
senyal que busco una mota.

Só el que tallo y el que embasto
sempre que 'm fa goig la roba.

¡Oh, yes!... Desd'ara en avant
tot vehí de Barcelona
dirá:—¡God save the inglis!
que porta plena la bossa.

Molta arrogancia l'inglés
gasta dintre Barcelona,
pro será fácil que un día
el poble li arregli el compte,
desfentse d'aquella xarxa
que estretament l'empresona
y tirant de cap á mar
á n'ell y á sa mala sombra.

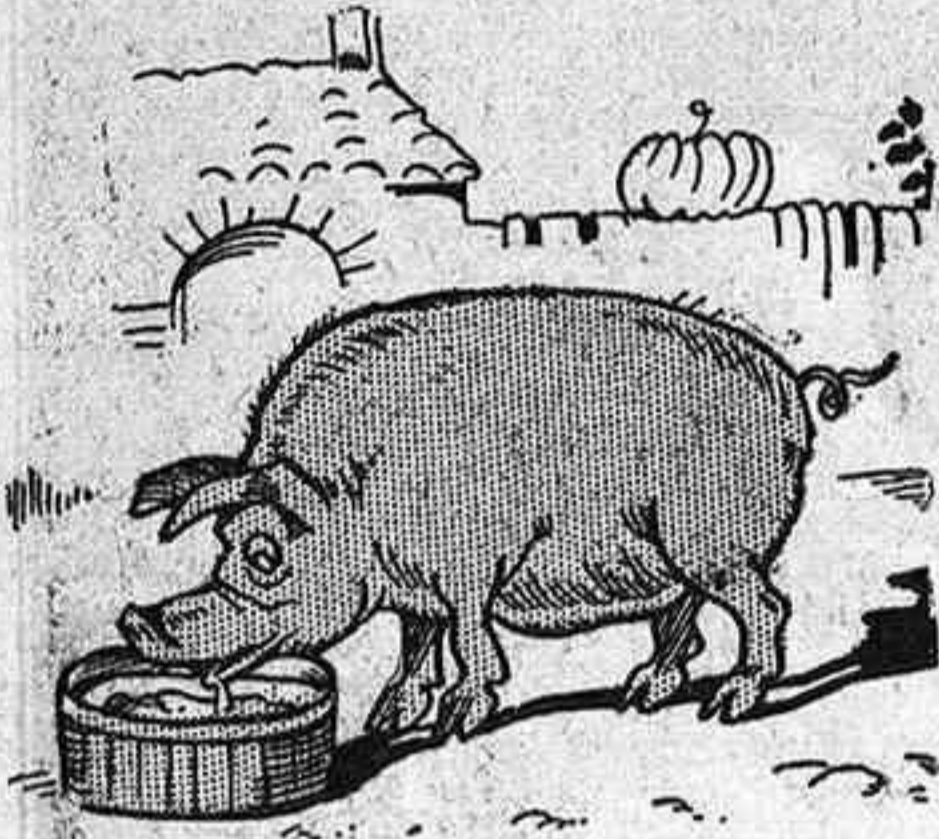
FÉLIX CANA

CARBONER LLARCH DE DITS

—¡Té, vêtela aquí la respotal

IMPRESSIONS TOCINERILS

Avans de la huelga.

Durant la huelga.

Després de la huelga.

TEATROS

PRINCIPAL

La reproducció dels dramets lírics *Picarol* y *La Rosons* del Apeles Mestres, posats ab molta propietat y desempenyats ab verdader carinyo, ocupan un bon lloch en els variats programats de 'n Graner, obtenint á cada representació merescuts aplausos.

En Saüer, l' eminent pianista de fama universal, ha donat dos concerts, que li han permés desplegar sa execució maravellosa, sobre tot en las pessas brillants y en aquellas altras erissadas de dificultats, com el *Don Juan* de Liszt y en el *Eugen Oneguin* de Tchaikowsky.

La virtuositat de 'n Saüer arriba á las esferas de lo inconcebible. El públich vá premiarlo ab ovacions delirants, á las quals havia de correspondre l' artista tocant novas pessas, en calitat de torna. Aixís es el públich barceloní: no 'ls dona may de franch els seus aplausos.

La nova producció de 'n Suriñac Senties *Cel que s' obre* resulta extremadament incolora y esllanguida.

S' han de desenganyar els autors que s' han format del teatro una concepció renyida ab la realitat. Obras sense relleu, sense emoció, sense interés es molt difícil que lo-

grin sostenirse, per sinceras que pretenguin ser y per ben escritas qu' estiguin.

La vigorosa articulació, y las palpitations de la vida son condicions essencials en tota producció á l' escena destinada.

ROMEA

De la nova comedia de 'n Martí y Folguera, titulada: *D' amor no se 'n viu*, no 'n podrém parlar fins la senmana próxima.

NOVETATS

LA TINA DI LORENZO

Realment, la Tina di Lorenzo es un' actriu de primer ordre, hermosa, esbelta, elegant, plena de distinció. Posseheix una veu clara y vibrant, y un rostre expressiu y sos nirvis vibran... Es una nerviosa; pero enfrenada per un art que resulta sempre exquisit, y encare que algun tant manco d' expontaneitat, no per aixó menos adorable.

En las obras *Pamela*, *Il mondo de la noia* y *Frou-frou* feu un treball primorós, intatxable. El públich, algun tant reservat en un principi, com si estigués gelós de formar judici propi, s' entregá prompte ab tot lo cor, y avuy reconeix, sense contradicció, que la gentil Tina di Lorenzo á mes de una dona hermosíssima y senyoril, es una excelent artista, que reuneix las més envejables condicions.

En todas las obras treu á lluhir una gran riquesa de trajos, que ressaltan admirablement en son cos esbelt y en son rostre agraciat. En aquest punt pot competir ab

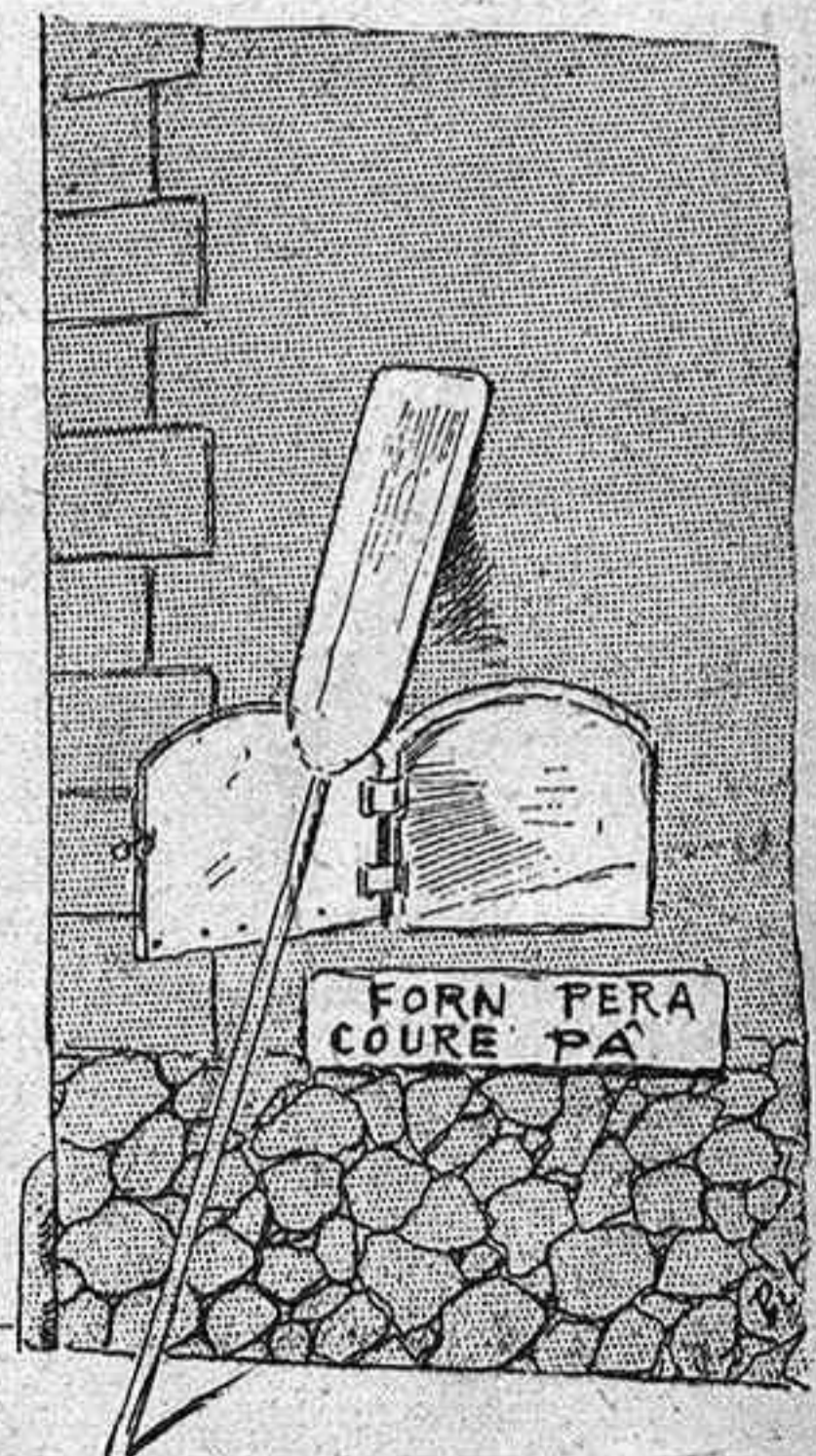
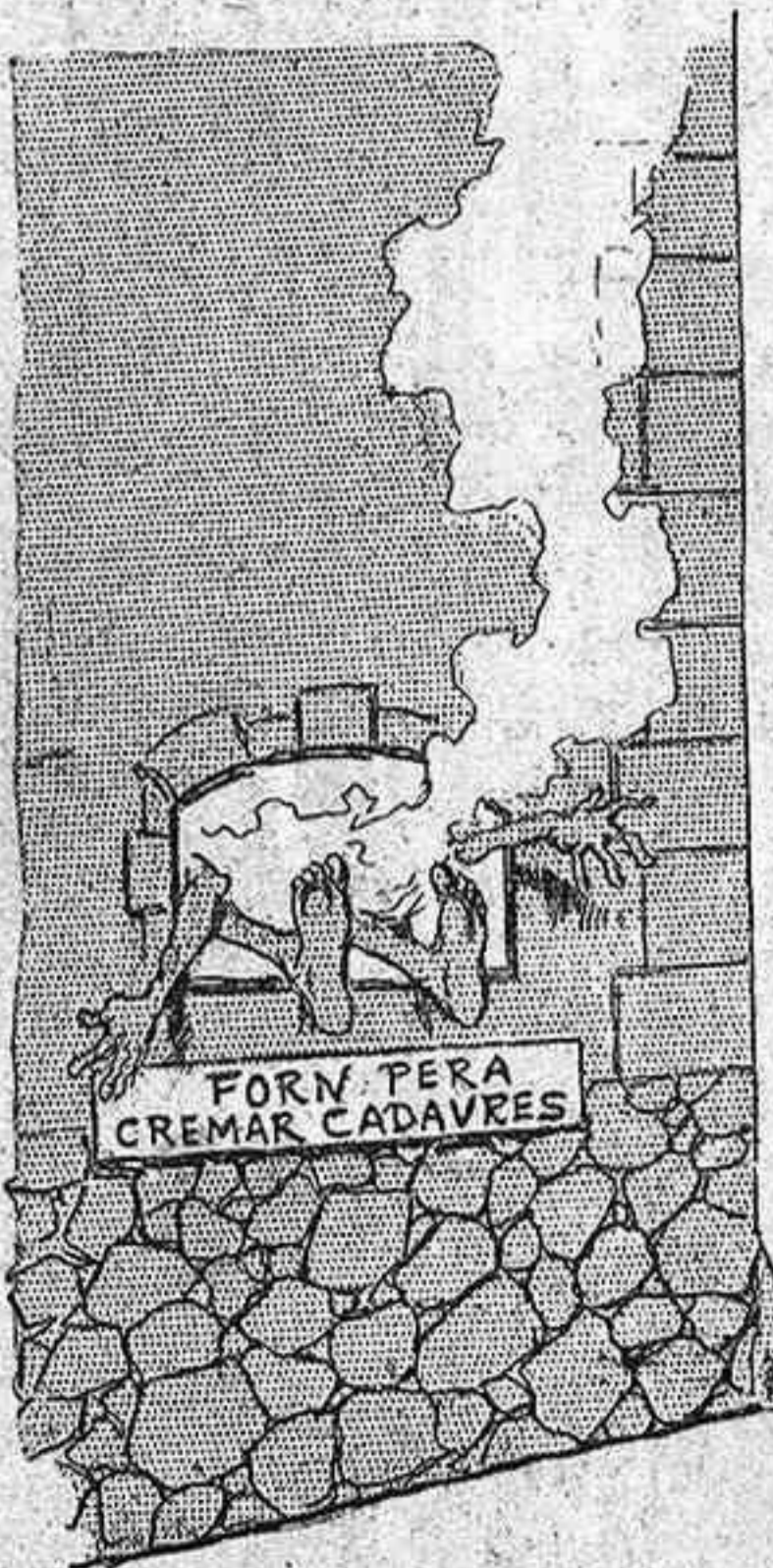
SOBRE UN PROJECTE

(DIÁLECH)

—Els forns de cremar cadavres han de tení un éxit gran; hi haurá, si no m' equivoco, empentas pera enfornar.

—¿En qué vos fixeu, bon home?

—En que aquests de coure pá ja fa molt temps que badallan per qüestió de la fam.

las artistas francesas mes cuidadosas de la indumentaria.

De mes á mes las obras se posan ab molt bon gust, y tots els artistes que forman part de la companyia, entre 'ls quals s' hi contan primeras espasas com en Falconi y en Carini, treuhen conjunts intatxables.

¡Oh, quin gust dona assistir á unas representacions tan esmeradas y de un art tan depurat!

Y no obstant, apart del primer día, no s' ha omplert el teatro, sent de sentir l' apartament de certa part del públich, que vol passar per distingida, y no obstant mira ab indiferencia aquests espectacles selectes, ahont hi ha tant que veure y qué sentir y qué admirar!

Dimars posá la primera obra nova que tenia anunciada en el cartell. Sa titula *Maternità* y porta la firma de Bracco, un dels autors més celebrats de la moderna escola italiana.

L' originalitat de sas concepcions corre parellas ab l' atreviment ab qu' embesteix els assumptos. Y pot fer lo que fá, perque sab imposarse á forsa de talent escénich.

En *Maternità* tracta un tema molt escabrós: la situació de la dona embrassada condemnada á ser objecte de la operació cesàrea, ó sigui á donar la seva vida pera salvar, á ser possible, la del fill que porta en las entranyas. La protagonista, Claudia, no s' hi resigna y apela per evitarho al suícidí. Creu ella que 'l fruyt ha de morir ab l' arbre.

Fácilment se compondrá qu' aquest problema de moral patológica no té la seva esfera de acció més adequada sobre las taulas de un teatro... y no obstant, Bracco ha sapigut trassar dos actes el primer y el segón, vigorosos, plens, extraordinariament intensos, ab algunas escenas magistrals, y la meytat del ters molt viu y plé d' ambient. L' obra que fins aquí se sosté molt bé, comensa á decaure quan se presenta 'l pavorós problema, convertint-se d' emotiva qu' era, en cerebral.

Magníficament posada, el públich tingué ocasió de admirar á la Tina di Lorenzo, qu' estigué espléndida de gracia y flexibilitat en las escenas que requereixen aquestas condicions y imponent en l' esclat de la passió del resentiment contra 'l marit que la feu mare no per amor, si no pel vil interés, en expectativa de una quantiosa herencia. En Falconi reproduhí un tipo acabat de vell vert y bondadós, y en Carini, en la interpretació del marit, se sostingué sempre á l' altura de un gran actor. Fins els més insignificants papers, com el de criat en l' acte primer y 'l de criadeta en el ters, resultan encisadors per l' ajust ab que son interpretats.

Decididament, la companyia italiana de Novedats es

una d' aquellas que deixan en el públich de Barcelona un gran recort.

EN ELS DEMÉS TEATROS

Las funcions del *Tivoli* se veuhen amenisadas ab el concurs de l' Amalia Molina que, dintre del seu género, es una notabilitat, y per l' Adela Cubas, concertista de guitarra de mérit extraordinari.

Al *Circo Español* se representa ab éxit un drama extret de la famosa novela de Blasco Ibáñez *La Catedral*.

Al *Nou* s' ha estrenat *El amor en solfa*, dels germans Alvarez Quintero, que forma parella ab *El amor en el Teatro*, dels mateixos autors. Sols que lo qu' en

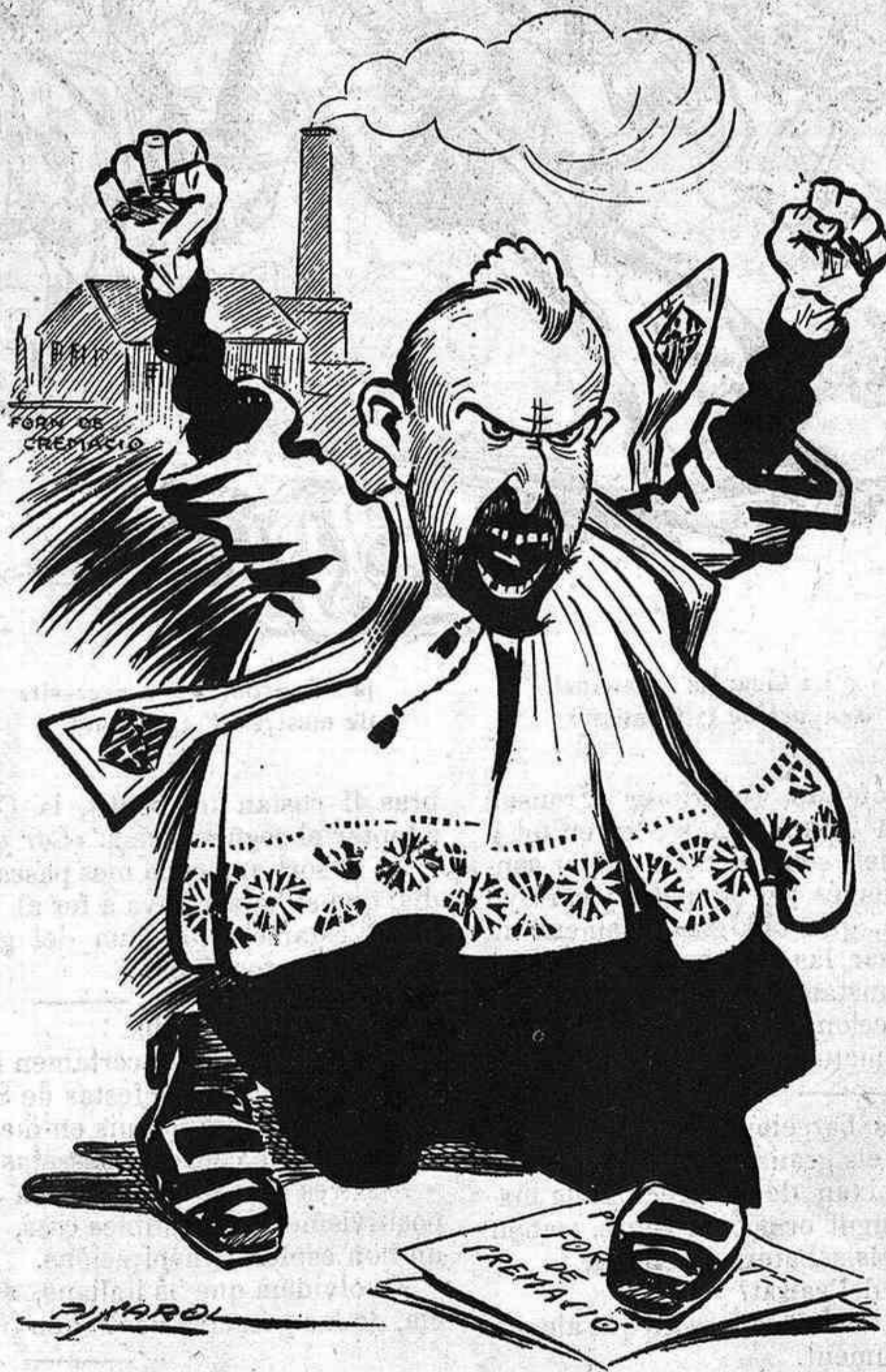
aquella son tiradas de versos, son en aquesta pessas de música de óperas y sarsuelas.

Al *Cómich* se representa *El iluso Cañizares*, (lletra d' Arniches y Alvarez Casero; música de Valverde fill y Calleja), qu' es una sátira política-social bastant adotzenada.

Y prou per avuy.

N. N. N.

EN PLA Y DENIEL

Tant y tant s' ha alborotat combatent la cremació, que al final de la funció es ell el primer cremat.

ESQUELLOTS

Diumenje se celebrá á Barcelona la jura de banderas, assistint al acte l' arcalde interí Sr. Giner de los Ríos y una numerosa representació de la majoria republicana del Ajuntament.

De regidor catalanista, ni un. No sabem com explicarnos la causa de la seva ausencia... ey, com no sigui que conseruin encare reminiscencias que ja no tenen rahó de ser, ó que tinguin un gust especial en fer quedar malament als seus representants en Corts, que tan reiteradas declaracions portan fetas d' amor á la bandera nacional.

Si l' abstenció dels regidors regionalistas fou premeditada,

s' ha de confessar que no tingué res de política.

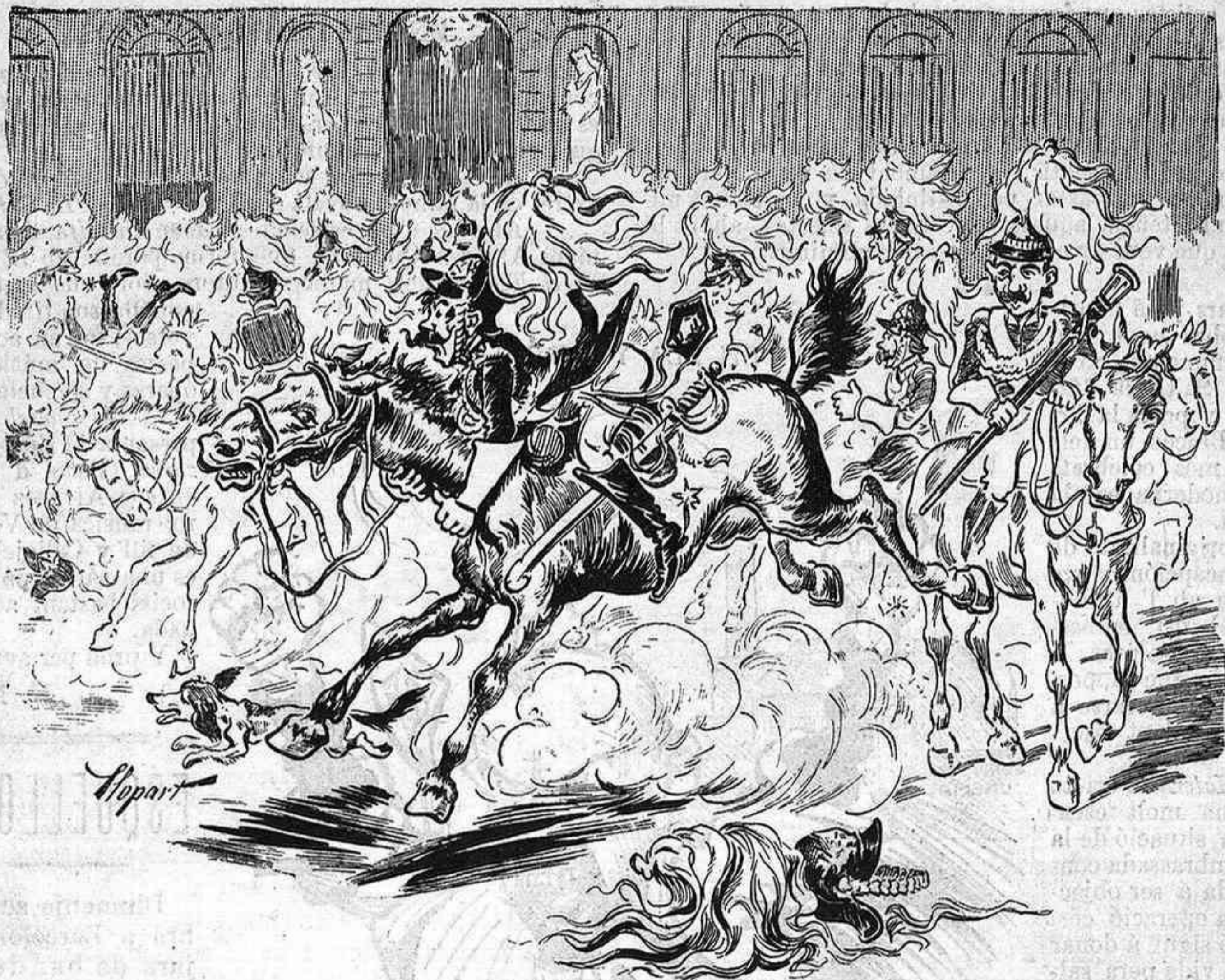
* * *

En cambi 'ls republicans sabían lo que 's feyan. Y aixó que un dels que hi assistí 'm digué:

—Figuris si consideravam necessaria la nostra asistencia á la jura de banderas, que varem passar per tot, fins per ohir missa y per sentir la marxa real.

La premsa barcelonina s' ha reunit per arbitrar la millor manera de acudir en ausili de las víctimas

A LA VISTA ESTÁ

La Guardia municipal,
senyors de la Comissió,

ja sab prou, ¡no 'n necessita
de mestres d' equitació!

de la horrible catástrofe de Courrieres (Fransa.)

LA ESQUELLA DE LA TORRATXA 's posa en tot y per tot á la disposició dels seus companys, per sentiment humanitari y ademés per simpatía y carinyo á la vehina República, que tan generosament ha acudit sempre á aixugar las llágrimas dels espanyols en idénticas circumstancies.

No duptém que Barcelona, en la present ocasió, sabrá ferse digna de sí mateixa.

Els petits industrials barcelonins son graciosos. Casi tan graciosos com els grans.

Ara que 'ls cambis baixan de la precipitada manera que tothom ha tingut ocasió de veure, ¿saben quín' una n' han ideat els sabaters de botiga?

—¿Aumentar el preu del calsat?

¡Endavinada! Però lo bonich es la rahó que alegan pera justificar aquest' augment.

Diuhén que 's veuhén obligats á donar semblant pas «á causa del encariment que han suferit las primeras materias.»

¿Veritat qu' es raro aixó?

Quan els cambis puján, las primeras materias s' encareixen.

Quan els cambis baixan, tornan á encarirse.

¿Qué deu haver de succehir pera que 'l públich no resulti connat?

Potser vaig equivocat
pero, francament sospito
que aquests mestres de obra prima
ens están prenent per primos.

Tothom se queixa de la mala qualitat del gas de *La Catalana*, qu' en lloch de donar llum dona fum.

Y en vista de que al consumidor aqueixas tene-

bras li costan un sentit, la Companyia hauria de adoptar el següent lema: «*Car y dolent.*»

Ja té sort que cada mes passa la factura durant el día, que si ho arribava á fer al vespre ¿quí fora capás d' estarse'n á la llum del gas que proporciona als seus parroquians?

¡Bé pels figuerenchs!

En el cartell de un certámen literari ab que 's proposan solemnizar las festas de Santa Creu, s' ofereixen als trovadors premis en metàlich.

A cambi de cançons, pessetas.

Aixís es com s' ha de fer en el present sigle de positivisme y comestibles cars, si 's desitja obtenir un bon esplet d' inspiracions.

No olvidém que 'ls italians, artistas per excellencia, de las pessetas ne diuhén *liras*.

Fins de Sevilla ha rebut la minoría regionalista un expressiu telegrama felicitantla per la part que ha prés en la campanya de oposició al projecte de jurisdiccions.

Sempre ho havíam cregut aixís.

Donantli impuls expansiu y ben patriótic y sobre tot ben lliberal, l' esperit catalá degudament refinat y purificat arribará á ser un de nostres articles d' exportació á las restants provincias espanyolas que tindrán més sortida.

Especialment, prenent en compte que ab tot y ser tan bó, no 'n fem pagar res.

Els cotxeros han publicat contra 'ls tranvías un llarch escrit, en el qual, després d' enumerar els immensos perjudicis que, segons ells, els causan els eléctrichs, tractan de conquistar el favor del públich

presentantse com á víctimas de la ullerissa (*ojeriza*) de la Corporació municipal.

¡Hum!... No sé perquè se 'm figura que 'l públich, després d' haver llegit el citat manifest, recordant á la vegada las moltes *atencions* que als cotxeros els deu, sentirá las sevas lamentacions com qui sent ploure, y 's dirá interiorment:

Entre cotxes y tranvías
y entre automóviles y carros
¡bonichs están tots plegats!
Si m' embrutas t' enmascaro.

Ara sí que la policia 's farà respectar... si no per altra cosa pel sou, que, segons diuen, ha de percibir.

El coronel jefe tindrà 2,000 duros anuals, y 300 el guardia de més ínfima categoría.

Ab aquests sous ja 's pot tenir una mica de carinyo al cárrech. Lo únich que faltará en tot cas, es que, además, se tingui una mica de aptitud.

Que com deya no sé quí: «Una cosa es el cervell, y un' altra 'l porta-monedas.»

L' Ajuntament, empenyat en tenir taquígrafos, que transmetin á la posteritat las elucubraciones dels nostres regidors, ha acordat crear duas plassas y obrir el corresponent concurs pera provehirlas.

Per cert que als concurrents se 'ls exigeix requisits tan minuciosos y agens á sas condicions professionals, que casi 's pot assegurar que avants de crearse las plassas ja estava determinat qui se las piparía.

Entre ells s' hi conta el de «haber concurrido, durante dos años por lo menos, en concepto de periodista á las sesiones del Ayuntamiento.»

De manera que 's tracta de favorir á un parell de companys de professió.

* * *

No estaria mal que de més á més se fixessin las condicions físicas dels agraciats: talla, pes, color del pel, color dels ulls, conformació del nas y de la boca.

Y todas las senyas particulares.

Com per exemple: «será preferit el que tingui una piga prop del llabi ó un desitj de maduixa sobre la galta esquerra.»

Perque, vaja: aquestas cosas, ó ferlas bé ó no ferlas!

¡Olé per las nenas andalussas!

S' está celebrant actualment á Sevilla la vista de la causa titulada del *Huerto del Francés*, y ab tal motiu varias senyoretas han escrit al francés en qüestió, el famés Aldije, demanantli un autógrafo seu.

¿Qué tal? ¿Qué me 'n diuen de la estupenda xiripa d' aquest *mussiú* y de la encare més estupenda despreocupació d' aquestas senyoretas?

Si enxiquerat com se troba ja ab tals demandas li van, ¡quí sab, si demá 's veu lliure, lo que li demanarán!

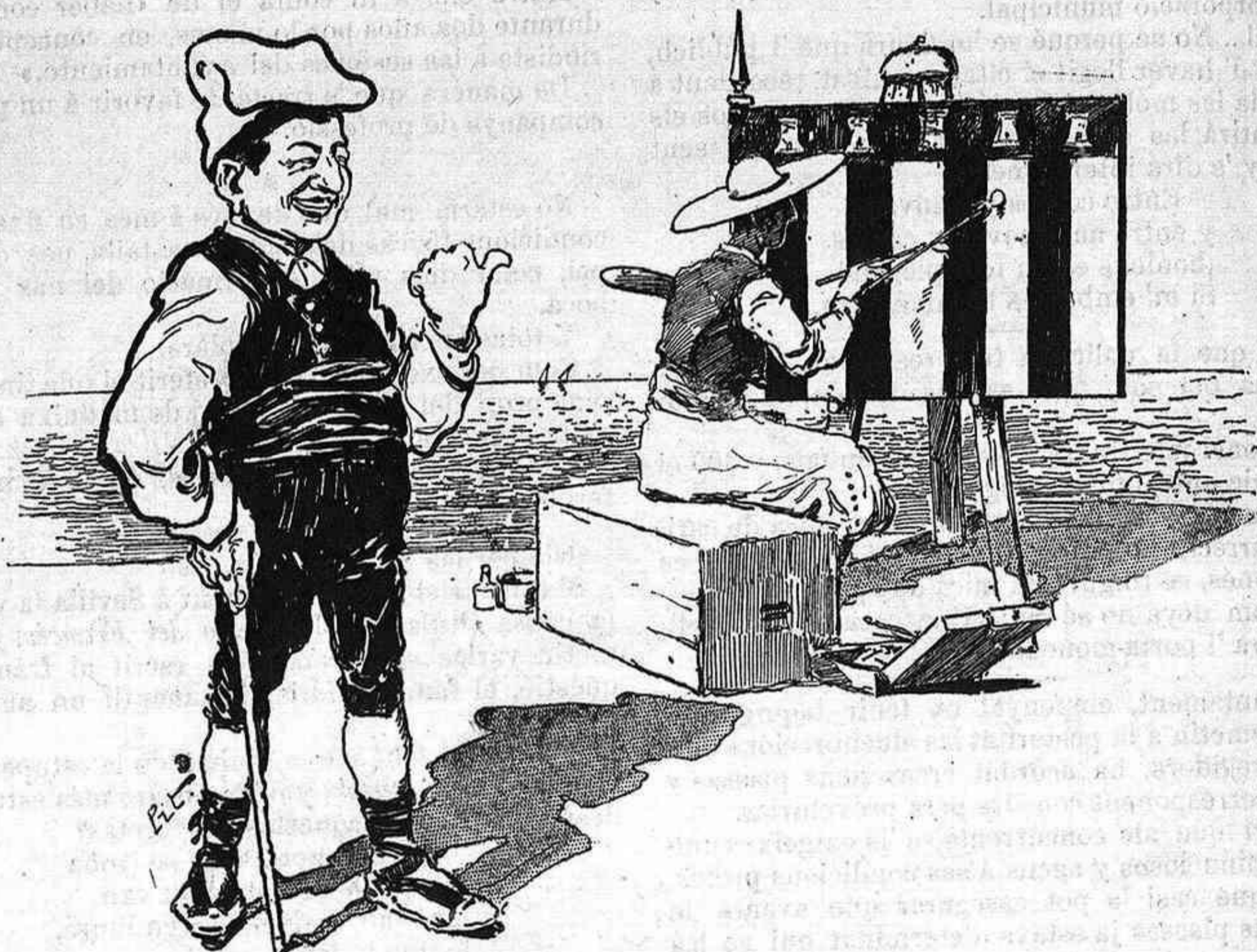
INTERINITAT

—M' arribo á Madrit per uns quants dias, don Hermenegildo. Durant la meva ausencia, tingui la bondat de cuydarse d' aixó.

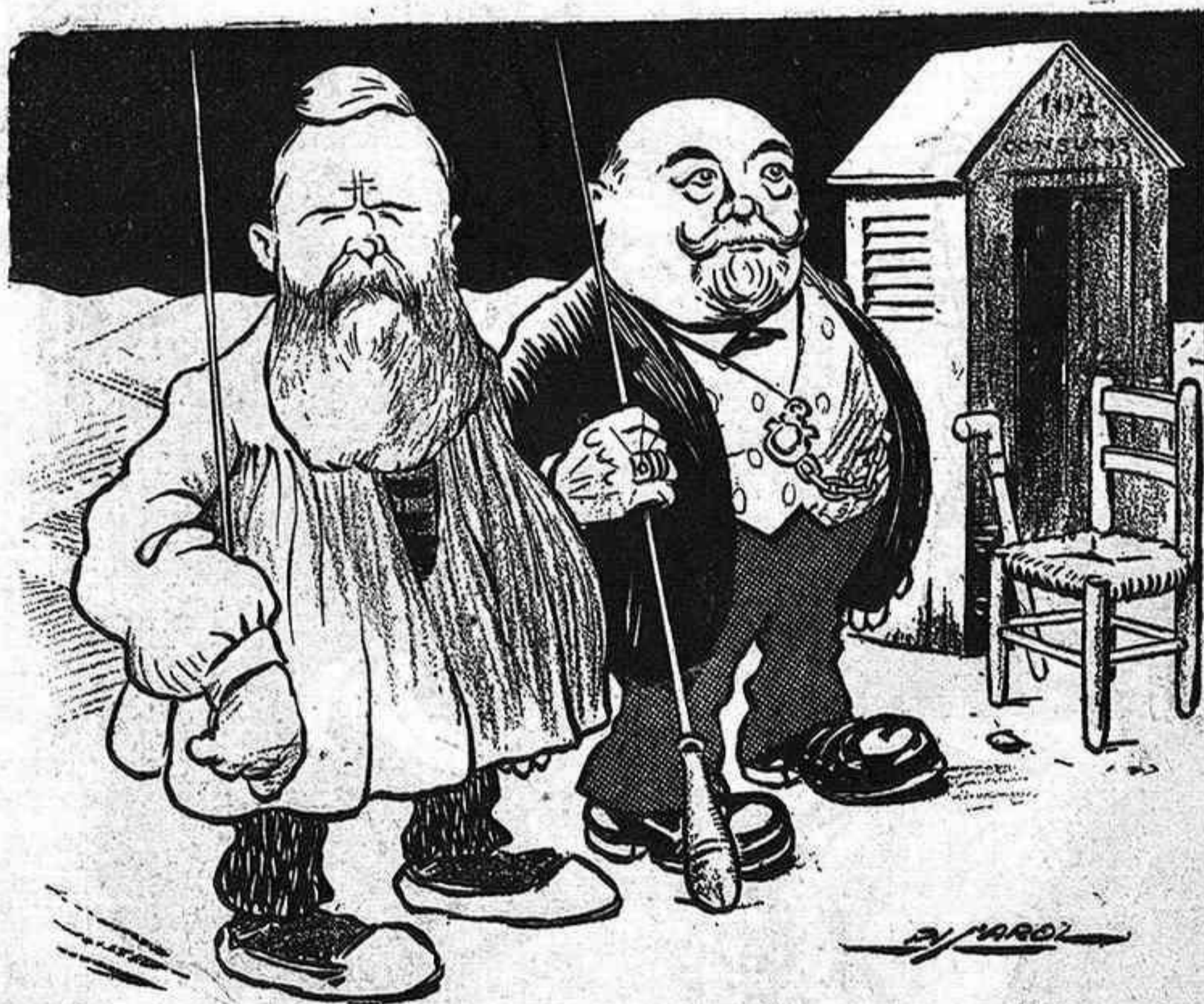
—Vájissen tranquil, marqués. *En buenas manos está el pandero.*

LA BANDERA MALLORQUINA

—¿També pintas banderetas, atlot?... Pinta, pinta!... Aviat sabrás el pa que s' hi dona.

INCONMOVIBLES

Ells, com si ré hagués passat.
¡Sempre al peu del seu felat!

El nostre amich Pinilla ha sigut nomenat inspector del batalló de veterans de la Llibertat.

Será precís que quan haja d' exercir las sevas funcions, se caracterisi de gueto.

O sino s' exposa á que li diguin:

—¡Ay, Jesús; D. Jesús! ¿Tan jove y ja veterano?..

Tinguin la bondat de descobrirse.

El *Correo Catalán* s' ha encarregat de donarnos la agradable noticia.

Don Jaume, el fill del R..., ha estat d' incógnit á Barcelona, havent permanescut entre nosaltres una pila d' horas.

¡Quín honor pels barcelonins! ¡El fill del R..., l' hereu del verdader R... de E..., honrant la ciutat comtal ab la seva presencia augusta!

No puch resistir al desitj de despedirlo en vers, empleant també, pera estar més en caràcter, el solemne sistema de las inicials:

¡Abur, idolatrat príncep!
¡Salut, noble caballé!...
Lo que toca per nosaltres,
ja se 'n pot aná á la P...

NOTAS DE CASA

Hem rebut el cartell d' un «Concurs Artístich Catalá», que s' celebrará á Figueras el vinent 5 de Maig. En ell s' ofereixen varis premis, alguns en metálich, deventse remetre 'ls traballs al Sr. Puig Pujadas, de aquella localitat, per tót el dia 15 d' Abril.

.. El «Gran Bazar París» ens ha enviat un anunci de la Casa, consistent en un elegant termómetro de gran tamany, montat sobre una planxa metálica.

.. La Societat «Lira Orfeo» ens ha invitat en el Concert que en obsequi á n' els seus socis devia donar ahir al «Centre Fivaller.»

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, 20

Imprempta LA CAMPANA y LA ESQUELLA, Olm, 8
Tinta Ch. Lorilleux y C.^a

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, número 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat número 2

EDICIONS POPULARS

TARTARIN DE TARASCÓ

DE ALFONS DAUDET

Traduit per Santiago Rusiñol

Un tomo de mes de 250 planas, 1 pesseta

LA CIUDAD DE BARCELONA

* GUÍA LOP *
ITINERARIOS PRÁCTICOS
Ptas. 2

ACABA DE PUBLICARSE

Directorio Madrileño

Guía especial de Madrid y su provincia
PUBLICADO POR EL
ANUARIO RIERA
Ptas. 5

LOS DOS PILLETES

POR
PIERRE DECOURCELLE
Dos tomos en 8.º Ptas. 4

NUEVA

Del frío al fuego

POR
FELIPE TRIGO
Un tomo en 8.º Ptas. 3'50

NOVEDAD

Músicos y Filósofos

POR
MAURICE KUFFERATH
Un tomo en 8.º Ptas. 2

OBRA NOVA

J. Burgas

LA CARN

QUADRO DRAMÁTICH

Preu 1 pesseta

BARCELONA Á LA VISTA

1.ª y 2.ª series

Consta de 22 cuadernos
á 30 céntimos cuaderno

EDICIONES ENCUADERNADAS

La 1.ª serie. Ptas. 8'—
La 2.ª > > 7'50
La 1.ª y 2.ª series, en un so-
lo tomo. > 12'—

NUEVA

LOS SEGUROS

ENSAYO JURÍDICO

POR

PEDRO ESTASÉN

Un tomo en 8.º Ptas. 3

EL CONSEJERO DE LOS ENAMORADOS

LIBRO INDISPENSABLE

á todo el que quiera contraer matrimonio

Un tomo en 8.º Ptas. 1

NUEVA

LA CASA DEL GATO QUE PELOTEA

POR H. DE BALZAC

Un tomo en 8.º Ptas. 1

En Pep Botella

MONÓLECH

DE ANGEL GUIMERA

Ptas. 0'50

Aviat sortirà

Odas serenas y Novas baladas

per APELES MESTRES

NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de dites obras, remetent l' import en libransas del Giro Mútuu ó bé en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebrá á volta de correu, franca de ports. No responém d' extravíos, si no 's remet ademés un ral pera certícat. Als corresponsals se 'ls otorgan rebaixas.

LA CATÀSTROFE DE COURRIÈRES

¡ Set centas viudas !